

ném provozu, při cestování mezi časovými pásmy, při práci do noci, mohou vznikat zdravotní problémy.

Světlo hraje tedy významnou roli v našem životě a měli bychom mu věnovat náležitou pozornost.

Literatura:

- [1] HABEL, Jiří, Karel DVOŘÁČEK, Vladimír DVOŘÁČEK a Petr ŽÁK. *Světlo a osvětlování*. Praha: FCC Public – Nakladatelství technické literatury, 2013.
- [2] MAIEROVÁ, Lenka. *Světelné prostředí v budovách: Nevizuální vnímání světla a inter-individuální rozdíly*. 2015. Disertační práce.
- [3] ILLNEROVÁ, Helena. *Čas pro světlo*. Praha: Portál, 2014.
- [4] ILLNEROVÁ, H. *Biologický čas*. In: YouTube [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=96BsVd8KvyY>
- [5] KITZLEROVÁ, E., M. ANDERS. *Vztah cirkadiálních a sociálních rytmů k poruchám nálady* [online]. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.cspychiatr.cz/detail.php?stat=701>
- [6] *Na Plovárně – Helena Illnerová* [online]. TV, iVysílání, 26. 1. 2006 [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevi-ze.cz/ivysilani/1093836883-na-plovarne/205522160100033-na-plovarne-s-helenou-illnerovou>
- [7] BLATSKÁ, D. Prof. RNDr. *Helena Illnerová, DrSc. – bioložka a fyzioložka* [online]. 17. 12. 2012. [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://www.ibestof.cz/veda-a-vyzkum/prof.-rndr.-heleno-illnerova-drsc.-bio- lozka-a-fyziolozka.html>
- [8] *Základem je pravidelnost a soulad s vnitřními hodinami, říká Helena Illnerová* [online]. 15. 05. 2011. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: http://www.sciencecafe.cz/brno/zakladem-je-pravidelnost-a-soulad-s-vnit- rními-hodinami-rika-helena-illnerova-/?gclid=CjwKEAjwq5LHBRCN0YLF9- GyywYSJAAhOw6m_PGPhAYHz3Y- 4R42iuga7KhQp4fRq34pyfF0d3_3E- GBoCa37w_wcB
- [9] ILLNEROVÁ, H. Melatonin a jeho působení. *Vesmír* [online]. Praha, 1996, (5). [cit. 2018-02-17]. Dostupné také z: <http://casopis.vesmir.cz/clanek/melatonin-a-jeho-pusobeni>
- [10] ILLNEROVÁ, H. Blížíme se k poznání podstaty biologických hodin? *Vesmír* [online]. Praha, 1994, (8). [cit. 2018-02-17]. Dostupné také z: <http://casopis.vesmir.cz/clanek/blizime-se-k-poznani-podsta- ty-biologickych-hodin>
- [11] ILLNEROVÁ, H. Mechanismy biologických hodin hmyzu. *Vesmír* [online]. Praha, 1987, (8). [cit. 2018-02-17]. Dostupné také z: <http://casopis.vesmir.cz/clanek/mechanizmy-biologickych-hodin-hmyzu>
- [12] ILLNEROVÁ, H. Nález dalších biologických hodin u savců? *Vesmír* [online]. Praha, 1996, (7). [cit. 2018-03-02]. Dostupné také z: <http://casopis.vesmir.cz/clanek/nalez-dalsich-biologickych- hodin-u-savcu>
- [13] ILLNEROVÁ, H. Jsou slepí lidé synchronizováni s okolní společností? *Vesmír* [online]. Praha, 1994, (1). [cit. 2018-03-02]. Dostupné také z: <http://casopis.vesmir.cz/clanek/jsou-slepi-lide-synchronizova- ni-s-okolni-spolecnosti>
- [14] ILLNEROVÁ, H. Co je nového v biologii: Časový cirkadiální systém, spánek a kofein – jak se vzájemně ovlivňují? *Živa* [online]. Praha, 2016, (3). [cit. 2018-03-02]. Dostupné také z: <http://ziva.avcr.cz/2016-3/co-je-noveho-v-biologii-caso- vy-cirkadianni-system-spanek-a-kofoein- jak-se-vzajemne-ovlivnuji.html>
- [15] Rozhovor s prof. RNDr. Helenou Illnerovou, DrSc. [online] [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: [http://www.deprese.com/in- dex.php?section=klicky & section2=roz- hoor33t](http://www.deprese.com/index.php?section=klicky & section2=roz- hoor33t)

Rušení požadavků na proslunění bytů je krátkozraké a k jeho prosazení se používají nepravdivé argumenty

doc. Ing. Jan Kaňka, Ph.D.

Účelem požadavků na proslunění bytů je bránit takovým neefektivním návrhům bytů, ve kterých jsou všechna okna obrácena na sever nebo jsou nadměrně stíněna. Odborníci se tak snaží udržet zdravé podmínky bydlení. Naopak hlavní hybnou silou snah o zrušení těchto požadavků je zbatvit se jejich vlivu na navrhování výšky budov a na návrh odstupů mezi budovami. Omezováním výšky budov a limitováním odstupů mezi nimi je totiž limitován i ekonomický výsledek stavebních podnikatelů.

Podmínky soudobého stavebnictví jsou v mnoha ohledech odlišné od těch, které platily v době před padesáti lety, kdy byly na našem území zavedeny požadavky na proslunění bytů [1]. Přitom od té doby nebyly uvedené požadavky zásadně novelizovány. Proto je diskuse o jejich působení v soudobém urbanismu a o jejich případné změně potřebná. Avšak tato diskuse nemůže přinést užitečné výsledky, je-li argumentováno neprav-

divě. V posledních několika týdnech, stejně jako před čtyřmi lety [2], podává návrh na zrušení požadavků na proslunění bytů Institut pro plánování hl. m. Prahy (IPR) [3]. Nepravdivá sdělení o prosazování zmíněného návrhu mají charakter falešných zpráv přebíraných z jednoho média do druhého. Autor předkládaného příspěvku by rád věřil, že tyto nepravdy plynou jen z nedostatečné informovanosti a nepocházejí z dílny IPR. Předpisy vzniklé na základě falešných zpráv nemohou být jiné než také falešné, stejně jako město podle takových předpisů stavěné. V následujícím textu jsou některé z těchto tzv. fake news uvedeny s vysvětlením.

NEPRAVDA: *Oslunění bude vystřídáno již platným předpisem o denním osvětlení.*

PRAVDA: Proslunění a denní osvětlení bytů jsou dvě odlišné věci. Proslunění znamená přímý dopad slunečních paprsků, zatímco denní osvětlení se posuzuje

při zatažené obloze. Oba předpisy platí současně již 50 let, a nemůže být proto jeden nahrazen druhým. Nanejvýš by mohl být jeden zrušen a druhý ponechán.

NEPRAVDA: *S výjimkou Slovenska požadavek na oslunění nikde v zahraničí v podobě jako v ČR není.*

PRAVDA: Proslunění budov a oslunění pozemků jsou častou příčinou občansko-právních sporů, a proto legislativa pro rozhodování o této věci musí být v určité formě přítomna všude, kde se stavějí domy. Součástí *Evropské komise pro normalizaci (CEN)* je technická komise *Světlo a osvětlování (TC 169 Light and lighting)*. V této komisi byla ustanovena pracovní skupina pro denní osvětlení (WG 11 Daylight), která vypracovala návrh evropské normy prEN 17037 Daylight of buildings [4]. V této normě kromě doporučení na osvětlení denním světlem jsou i požadavky na proslunění, na ochranu před osluněním a poža-

davky na volný výhled z oken. V současné době je text normy hotov a schválen. Česká republika převezme tuto normu do své legislativy. Během své práce skupina WG 11 zjišťovala stav legislativy o proslunění budov v evropských zemích. Přítomnost závazných požadavků byla konstatována v těchto státech: Velká Británie, Švédsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Polsko, Nizozemí, Německo, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Slovinsko a Itálie. V ostatních zemích se požadavky nepodařilo dohledat, což neznamena, že zde neexistují. Zpráva o tom byla publikována na šesté mezinárodní stavební fyzikální konferenci, IPBC 2015, v Turíně [5]. Na obr. 1 jsou země se speciální legislativou o proslunění bytů barevně vyznačeny.

NEPRAVDA: *Architekti musí navrhovat domy roztočivých tvarů, aby normu splnili.*

PRAVDA: Požadavky na proslunění budov existují v českých zemích už 50 let [1]. Po většinu této doby se bez problémů s osluněním u nás stavěly budovy pravidelných tvarů.

NEPRAVDA: *Kvůli požadavkům na proslunění se dostáváme do situace, kdy již nelze stavět klasické kompaktní město s hustou blokovou zástavbou, jaké známe ještě z dob první republiky, a jsme hygienickými normami omezeni v podstatě jen na urbanismus panelových sídlišť.*

PRAVDA: Výstavba obytných domů v uzavřených blocích není tendencí jen poslední doby. Před dvaceti lety se projektoval obytný soubor Zelené údolí (Praha 4, ulice V Zeleném údolí, Za valem, Velké Kunratické), který byl i úspěšně realizován. Budovy jsou zde organizovány do uzavřených bloků a všechny jejich byty jsou prosluněny. Autor tohoto textu uvedené domy tehdy posuzoval pro účely územního řízení. Avšak požadavky na proslunění a denní osvětlení omezují zástavbu uvnitř již existujících bloků (namísto klidových zón se zelení se uvnitř bloků stavějí další domy). Právě to je jedním z důvodů, proč tyto požadavky budí nevoli některých stavebních podnikatelů.

NEPRAVDA: *Princip Athénské charty se ukázal již dávno pro navrhování dobrých měst jako nepoužitelný.*

PRAVDA: Nedostatek slunce v životním prostředí člověka se projevil v době tzv. průmyslové revoluce, kdy významná část populace přestávala pracovat venku na polích a stěhovala se do měst, kde žila a pracovala v podmínkách bez dostatečného přístupu denního světla a slunečního záření. To vedlo k šíření nakažlivých nemocí, především tuberkulózy. Athénská charta na tuto skutečnost reagovala svým článkem 26, kterým požadovala stanovení minimální doby oslunění pro každé

byt. Athénská charta je významný dokument moderního urbanismu a od jejího vzniku byly některé její požadavky vícekrát zpochybněny a znovu nastolovány. Autor této poznámky dosud nedohledal žádný dokument rovnocenného významu, který by článek 26 Athénské charty výslovně rušil. Spolu se stavebními podnikateli a architekty toužícími po jednodušším životě by rád doufal ve schopnost našeho vyspělého zdravotnictví epidemiím i bez sluníčka zamezit. Vždyť v době Athénské charty antibiotika ještě neexistovala! Avšak nové poznatky o negativních důsledcích nadužívání antibiotik tuto naději maří. Změny požadavků na proslunění bytů nelze prosadit bez využití poznatků soudobého zdravotnictví.

Obr. 1. Evropské státy se závaznými požadavky na proslunění budov [5]

Neúspěšný pokus tyto požadavky v Praze zrušit byl naposledy podniknut v roce 2014 [2]. Kdyby si tehdy pracovní skupina vedená panem architektem Hniličkou opatřila kladné stanovisko hygienické služby, mohli bychom mít dnes vystráno. Ale zřejmě to není tak jednoduché.

NEPRAVDA: *Při zajištění proslunění se projektanti nových domů musí vyrovnávat se složitým výpočtem, který zahrnuje mimo jiné jas rovnoměrné zatažené oblohy, odraz světla od okolních budov či uvnitř místnosti.*

PRAVDA: Pro posouzení proslunění dokonce není třeba mít ani počítač. Je možné použít jednoduchý diagram zastínění, pomocí kterého lze v zastavovacím plánu stanovit jak výšku budov, tak jejich odstupy. Zacházení s diagramem zastínění je součástí výuky stavební fyziky na stavebních fakultách a fakultách architektury nepřetržitě od 70. let minulého století. Autor této falešné zprávy si zjevně plete proslunění bytů a denní osvětlení budov, což jsou dva rozdílné pojmy.

NEPRAVDA: *Požadavky na proslunění jsou špatné, protože platí plošně a nezohledňují individuální případy.*

PRAVDA: Individuální případy lze řešit výjimkou. Cílem ochrany veřejného zdraví není za každou cenu zabránit nemoci jednotlivce. Cílem je bránit hromadnému výskytu poškození zdraví (epidemií). Epidemii nezpůsobí udělená výjimka, ale může k ní dojít v důsledku chybně zvážených změn požadavků, které regulují výstavbu v celé republice nebo v její významné části.

Proč je rušení požadavků na proslunění krátkozraké

Uživatelé bytů ve své většině vnímají význam slunečního záření pro zdraví. Proto vyžadují přístup slunečních paprsků do svých bytů a na své pozemky. Oslunění je tak častým námětem sporů ať už při správních řízeních o povolování staveb, nebo i u soudů. Krátkozraká je představa, že zrušením požadavků na proslunění zmizí problémy s prosluněním. Nezmizí, ale ve větší míře se přesunou k civilním soudům a budou se rozhodovat podle § 1013 zákona 89/2012 Sb. (7).

Požadavky na proslunění bytů nejsou nijak náročné. Podle nich má uživatel třípokojového bytu „nárok“ na to, aby mu začátkem března svítilo sluníčko jen do jedné z místností a jen po dobu 90 min.

Kdo dohlédne dál, ví, že v budoucnosti odpůrci nové výstavby budou spolu se svými právníky požadovat proslunění všech tří místností bytu po dobu 200 min s odůvodněním, že je to průměrné poměření v dané lokalitě. Stavební podnikatel snad nakonec stavbu prosadí s argumentací, že kdysi v Praze existoval požadavek jen na jednu místnost a jen na 90 min, ale než tuto věc protlačí všemi potřebnými úrovněmi naší justice, zestárne o deset let.

Literatura:

- [1] ČSN 73 4301. *Obytné budovy*. Schválena 21. 3. 1968, účinná od 1. 1. 1969.
- [2] *Narižení č. 11/2014 Sb. hl. m. Prahy*.
- [3] *Praha ruší požadavek na oslunění bytů, stačit bude denní světlo*. novinky.cz. 17. 4. 2018 a řada dalších informačních serverů.
- [4] prEN 17037. *Daylight of buildings*.
- [5] DARULA, S., J. CHRISTOFFERSEN a M. MALIKOVA. Sunlight and insolation of building interiéru. In: *6th International Building Physics Conference, IPBC 2015*. Torino, 14–17 June 2015.
- [6] HRŮŽA, Jiří. *Charty moderního urbanismu*. Praha: Agora 2002.
- [7] Zákon 89/2012 Sb. *Občanský zákoník*.